

AİLE HUKUKUNDA GÜNCEL MESELELER ULUSAL SEMPOZYUMU

BİLDİRİ/TEBLİĞ ÖZETLERİ KİTAPÇIĞI

İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
17 NİSAN 2019
13:30

Sempozyum düzenleme ve bilim kurullarının incelemesine sunulmuş bildiri özetlerini içeren ve ISBN numarası aşağıda belirtilmiş olan bu kitapçık, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi internet sitesinde elektronik olarak açık erişime sunulmuştur

ISBN
978-605-85154-6-8

İÇİNDEKİLER

SEMPOZYUM AFİŞİ
[S. 3]

SEMPOZYUM BİLİM KURULU
[S. 4]

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU
[S. 5]

TEBLİĞ ÖZETLERİ
[S. 6]

DOÇ. DR. FULYA ERLÜLE
[S. 7]

DOÇ. DR. ÖMER BAĞCI
[S. 9]

DR. ÖĞR. ÜYESİ CÜNEYT BELLİCAN
[S. 10]

DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ HULKİ CİHAN
[S. 11]

DR. ÖĞR. ÜYESİ TUĞÇE TEK BEN
[S. 13]

DR. SEMİH YÜNLÜ
[S. 14]

AİLE HUKUKUNDA GÜNCEL MESELELER

ULUSAL SEMPOZYUM

T.C. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
Topkapı Dr. Azmi Ofluoğlu Yerleşkesi Alev OFLUOĞLU Konferans Salonu
17/04/2019 13:00

AÇILIŞ KONUŞMALARI 13:00 - 13:30

Prof. Dr. İ. Yaşar HACISALİHOĞLU
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Celal ERBAY
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı

I. OTURUM 13:30 - 14:45

OTURUM BAŞKANI

Prof. Dr. Osman Gökhan ANTALYA
Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk ABD Öğretim Üyesi

KONUŞMACILAR

Doç. Dr. Fulya ERLÜLE
Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk ABD Öğretim Üyesi
[Birlikte Velayette Güncel Gelişmeler]
13:30 - 13:50

Dr. Öğr. Üyesi Ali Hulki CİHAN
Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk ABD Öğretim Üyesi
[Zinaya Katılan Kişinin, Aldatılan Eşe Karşı
Manevi Tazminat Sorumluluğuna
İlişkin Yargıtay Uygulaması Üzerine Düşünceler]
13:50 - 14:10

Dr. Semih YÜNLÜ
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk ABD Araştırma Görevlisi
[Yardım Nafakası]
14:10 - 14:30

SORU-CEVAP 14:30 - 14:45

II. OTURUM 15:00 - 16:00

OTURUM BAŞKANI

Prof. Dr. Şükran ŞIPKA
Altınbaş Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk ABD Öğretim Üyesi

KONUŞMACILAR

Doç. Dr. Ömer BAĞCI
Hasan Kalyoncu ve Ada Kent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk ABD Öğretim Üyesi
[Evlat Edinme ve Soybağına İlişkin
Güncel Gelişmeler]
15:00 - 15:20

Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt BELLİCAN
İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk ABD Öğretim Üyesi
[Çocuğun Ana Babaya Karşı Korunması]
15:20 - 15:40

Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe TEK BEN
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk ABD Öğretim Üyesi
[Yoksulluk Nafakası]
15:40 - 16:00

SORU-CEVAP 16:00 - 16:15

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Hasan Fehim ÜÇİŞİK
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi
(Bilim Kurulu Başkanı)

Prof. Dr. Havva Güzin ÜÇİŞİK
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Osman Gökhan ANTALYA
Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Şükran ŞIPKA
Altınbaş Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Necla AKDAĞ GÜNEY
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Celal ERBAY
Dr. Öğr. Üyesi Yıldırım KESER
Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe TEK BEN
Arş. Gör. Dr. Semih YÜNLÜ
Arş. Gör. Selva KAYNAK KOÇ
Arş. Gör. Elif Merve SUBAŞI
Arş. Gör. Ömer Mirac AY
Arş. Gör. Furkan SAĞLAM
Arş. Gör. Füsün Ceren KÜÇÜK

Etkinlik ücretsizdir. Katılım için kayıt gerekmektedir.
İletişim: Arş. Gör. Elif Merve SUBAŞI
Email: elifmerve.subasi@yeniyyuzuil.edu.tr

SEMPOZYUM BİLİM KURULU

Prof. Dr. Hasan Fehim ÜÇİŞİK
Kurul Başkanı

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Havva Güzin ÜÇİŞİK

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Osman Gökhan ANTALYA

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Şükran ŞİPKA

Altınbaş Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Necla AKDAĞ GÜNEY

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Celal ERBAY
Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Yıldırım KESER

Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe TEKBEN

Arş. Gör. Dr. Semih YÜNLÜ

Arş. Gör. Selva KAYNAK KOÇ

Arş. Gör. Elif Merve SUBAŞI

Arş. Gör. Ömer Mirac AY

Arş. Gör. Furkan SAĞLAM

Arş. Gör. Füsun Ceren KÜÇÜK

ÖZETLER

ÖZET

Son zamanlarda Türkiye’de aile kurumuna ilişkin sorunlu alanlara bakıldığında, nedenleri ve sonuçları bakımından ilk sıralarda boşanmanın yer almaya başladığı görülmektedir. Ülkemizde boşanma sayısı son beş yıl içinde % 9,8, son on yıl içinde ise % 41 oranında artmıştır¹.

Boşanma ile ilgili olarak uygulamada yaşanan sorunların başında boşanmanın çocuklara ilişkin sonuçlarından birisi olan çocukların velayetinin düzenlenmesi gelmektedir. Türkiye İstatistik Kurumunun 2016 verilerine göre, kesinleşen boşanma davalarından 109 bin 978 çocuk etkilenmiş ve kesinleşen boşanma davalarında % 75 gibi yüksek bir oranla çocukların velayeti anneye bırakılmıştır².

Çocuğun gelişimi açısından sadece anneye değil aynı şekilde babaya da ihtiyaç duyduğunun bilimsel olarak kanıtlanmış olması karşısında çocuk hukukuna damgasını vurmuş olan çocuğun yararının gözetilmesi ilkesinin bir gereği olarak uluslararası metinlerde, çocuğun anne ve babası ile arasındaki mevcut ilişkinin korunması ve sürdürülebilmesinin önemine işaret edilmektedir.

Avrupa’da çocuğun velayetine ilişkin genel eğilim, ana babanın velayet hakkı kapsamındaki birlikte sorumluluklarının sadece evlilik birliği devam ettiği sürece değil, evlilik birliğinin boşanma ile sona ermesi halinde ve evlilik dışı birlikteliklerde de kural olarak devam etmesi yönündedir. Günümüzde Avrupa ülkelerinde AİHM kararlarının ve Anayasa Mahkemesi kararlarının etkisiyle, ana babanın medeni durumundan hareketle çocuğun velayetinin tespit edilmesine ilişkin anlayış terk edilmiş; evlilik içi evlilik dışı ve boşanmış ailelerin çocukları bakımından eşitlik sağlanmış ve ayrımcılığa son verilmiştir. Bu kapsamda Avusturya’da 1 Şubat 2013 tarihinde, Almanya’da ise 19 Mayıs 2013’te yürürlüğe giren değişiklikler ile her iki ülkenin velayet hukukuna ilişkin hükümleri revize edilmiştir. En son İsviçre’de 1 Temmuz 2014 tarihinde yürürlüğe giren revizyon neticesinde birlikte velayet İsviçre hukuku bakımından kural haline gelmiştir.

İsviçre Medeni Kanunu’nun 298 ve devamı maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiş olan boşanmada birlikte velayet, ana babanın boşandıktan sonra da müşterek çocuklarının bakım ve yetiştirmelerinden birlikte sorumlu olmaya devam etmeleri gerektiği ve çocuğun yararının en iyi bu şekilde korunacağı düşüncesine dayanmaktadır.

Boşanma oranlarının ülkemizde de artması ile beraber, velayete ilişkin uyuşmazlıklar aile hukuku alanında çözüme kavuşturulmayı bekleyen en önemli sorunlar arasında yerini almış ve çocuğun sadece evlilik birliği süresince değil, boşanmadan sonra ve boşanma yargılaması sırasında da hukuken korunması gerektiği düşüncesi pek çok Avrupa ülkesinde olduğu gibi Ülkemizde de birlikte velayetin tartışılmasına neden olmuştur. Medeni Kanunu’muzun yürürlükteki hükümleri çerçevesinde boşanmada birlikte velayete hükmedilip hükmedilemeyeceğine ilişkin olarak yürütülen tartışma Medeni Kanunu’muzun 182. ve 336. maddeleri üzerinden devam etmektedir.

Uygulamada Yargıtay boşanmadan sonra velayetin birlikte kullanılıp kullanılamayacağı meselesini, boşandıktan sonra velayetin birlikte kullanılmasına izin veren yabancı ülkelerin birlikte velayete ilişkin mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi yönünden tartışmış ve 2017 yılına kadar vermiş olduğu kararlarda velayetin kamu düzenine ilişkin olduğu ve Türk Medeni Kanunu’nun velayete ilişkin hükümlerinin emredici olduğu gerekçesiyle, birlikte velayete ilişkin olarak verilmiş olan yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin talepleri reddetmiştir.

¹ Türkiye İstatistik Kurumu Basın Odası Haberleri, S. 32, Mart 2016.

² Türkiye İstatistik Kurumu Basın Odası Haberleri, S. 32, Mart 2016.

Türkiye'nin 11 No'lu Protokol İle Değişik İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Korumaya Dair Sözleşmeye Ek 7 No'lu Protokolü³ 6684 sayılı kanunla uygun bulması ve Protokolün 9. madde gereği, 1 Ağustos 2016'da yürürlüğe girmesinin ardından Yargıtay görüş değiştirerek, birlikte velayet uygulamasının Türk kamu düzenine açıkça aykırı olmadığına karar vermiştir.

Yargıtay'ın içtihat değişikliğine gitmesinden kısa bir süre sonra Bölge Adliye Mahkemeleri de Ek 7 No'lu Protokolün 6684 sayılı kanun ile yürürlüğe girmesiyle birlikte, Anayasa m. 90/son gereği birlikte velayeti engelleyen Türk Medeni Kanunu hükümlerinin örtülü olarak yürürlükten kalktığı gerekçesiyle birlikte velayete hükmedilmesi gerektiği yönünde kararlar vermişlerdir.

Tebliğ kapsamında, İsviçre'de 1 Temmuz 2014 tarihinde yürürlüğe giren Velayet Hukuku Revizyonunun İsviçre Medeni Kanunu'nun velayete ilişkin hükümleri ile ilgili olarak getirdiği başlıca değişikliklerin neler olduğu ve 11 No'lu Protokol İle Değişik İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Korumaya Dair Sözleşmeye Ek 7 No'lu Protokolün 5. maddesinin iç hukukumuz üzerindeki etkisi ve Medeni Kanunu'muzun yürürlükteki hükümlerinin boşanmadan sonra velayetin birlikte kullanılmasına imkan tanıyıp tanımadığı; velayete ilişkin uluslararası düzenlemeler ışığında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: “Boşanmanın Çocuklara İlişkin Sonuçları”, “Velayet”, “Velayetin Tevdi”, “Birlikte Velayet”, “Boşanmadan Sonra Velayetin Birlikte Kullanılması”, “İsviçre Velayet Hukuku Revizyonu”, “Çocuğun Yararı”, “Çocuğun Yararının Gözetilmesi İlkesi”.

³ 11 No'lu Protokol İle Değişik İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Korumaya Dair Sözleşmeye Ek 7 No'lu Protokol, 22 Kasım 1984 tarihinde imzaya açılmış ve 1 Kasım 1985 tarihinde imzalanmıştır. Ek 7 No'lu Protokol Türkiye tarafından 10 Mart 2016 tarihinde 6684 sayılı kanunla uygun bulunarak onaylanmıştır. Uygun bulma kanunu 25 Mart 2016 tarihli ve 29664 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış, ancak Protokol 9. madde gereği, 1 Ağustos 2016'da yürürlüğe girmiştir.

ÖZET

Bu çalışmamızda, evlat edinme ve soybağı kurumları etrafı bir şekilde, bütün yönleriyle incelenerek değıldır. Bilindiğı üzere, evlat edinme ve soybağı hususlarında 4721 sayılı TMK ile önemli değışiklikler yapılmıştır. Bu değışiklikler esas olarak soybağı hukuku bakımından kadın ve erkeğın eşitliğı ilkesine yaptığı vurgu bakımından anlamlıdır. Evlatlık ilişkisi hakkında da önceki kanun dönemine nazaran ciddi farklılıklar göze çarpmaktadır. Ne var ki, yeni düzenlemede de, tam evlatlık kurumu olarak da adlandırabileceğimiz bir düzenleme kabul edilmiş değıldır. Hala, evlatlık ile evlatlığın biyolojik ailesi arasındaki bağ evlatlık ilişkisinin kurulmasından sonra dahi varlığını devam ettirmektedir. Hal böyleyken, her iki konunun da aradan geçen yaklaşık 20 yıllık süre zarfında içtihat düzeyinde de berraklaştığı söylenebilecektir. Bununla birlikte, Yargıtay, kimi kararlarında, AYM'ne yapılan bireysel başvuruları da nazara alarak görüş değışikliğine gidebilmektedir. Boşanma sonunda kendisine velayet bırakılan annenin çocuğın soyadını değıştirmesi amacıyla açmış olduğu davayı, Yargıtay, haklı bulmuştur. Soybağı bakımında önem arz ettiğine inandığımız diğerk bir müessese olan taşıyıcı annelik meselesi ise kanunların bu işlemleri yasaklayan açık hükümleri karşısında ekseriyetle doktrin tartışmaları düzeyinde ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: “Evlat Edinme”, “Soybağı”, “Evlatlık”, “Evlat Edinen”, “Taşıyıcı Annelik”.

ÖZET

Çocuk, sadece üçüncü kişilerden gelebilecek hukuka aykırı müdahalelere karşı korunmaz. Çocuğun karşılaşılabileceği hukuka aykırı fiiller ve işlemler ana ve babadan da kaynaklanabilir. Diğer bir deyişle, çocuğun gerek kişi varlığının gerekse malvarlığının ana ve babaya karşı korunması gerekebilir. Türk Medeni Kanununda, bu bağlamda, çocuğu ana ve babaya karşı koruyan hükümler bulunmaktadır. Çocuğun kişi varlığının velayet hakkı sahibi ana ve babaya karşı korunması, TMK md.346 vd. hükümlerinde ele alınmıştır.

Çocuğun korunmasında öncelikle, ölçülülük ilkesi eşliğinde bir önlem alınmalı, son çare olarak velayet hakkının kaldırılması düşünülmelidir.

Çocuğu koruyan hükümler salt TMK’da yer alan hükümlerle sınırlı değildir. Çocuk Koruma Kanunu, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gibi düzenlemeler de çocuğun korunmasına hizmet etmekte, ayrıca Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası düzenlemeler de mevcut yasal düzenlemelerde eksiklikleri giderici bir rol oynayabilmektedir.

Günümüzde teknolojinin ve sosyal medyanın artan önemi ve genişleyen kapsamı, internette, sosyal medyada kısaca sanal alemde kişilik haklarının ihlalini de kolaylaştırabilmektedir. Çocukların sanal alemde, gerek üçüncü kişilere karşı gerekse ana ve babaya karşı korunması ihtiyacı belirlemektedir. Ana ve baba, çocukların kişisel verilerinin veya daha geniş anlamda kişilik değerlerinin üçüncü kişilerin müdahalelerine açık olmaması konusunda gerekli önlemleri almalıdır. Bununla birlikte, kimi zaman, bizzat ana ve babaların eylemlerinin çocukların özellikle kişilik hakkına yönelik saldırı olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Çocuğun kişilik hakkı sadece üçüncü kişiler tarafından değil, ana ve baba tarafından da ihlal edilebilir. Bu durumda, çocuk, kişilik hakkının ihlali nedeniyle MK md.25’de öngörülen davaları açma hakkına kavuşur. Uygulamada sıklıkla karşılaşılmassa da ana ve babanın çocuğun kişilik haklarının ihlali nedeniyle maddi tazminat, manevi tazminat ve elde edilen kazancın iadesi davalarına muhatap olması mümkündür.

Çocuğun kişi varlığı kadar malvarlığının da korunması gereklidir. Bu doğrultuda TMK md. 360 vd. hükümleri çocuk mallarının korunmasını sağlamaktadır. Malvarlığının iyi yönetilmemesi durumunda kayyım atanması sözkonusu olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: “Çocuğun korunması”, “çocuğun üstün yararı”, “çocuğun kişi varlığı”, “çocuğun malvarlığı”, “kayyımlik”, “velayetin kaldırılması”, “hukuki sorumluluk”.

ÖZET

Evlilik birliğinin devamı sırasında eşlerden birinin, diğerini üçüncü kişiyle aldatması halinde aldatılan eşin bu kişiden manevi tazminat talep edip edemeyeceği sorunu, doktrinde ve Yargıtay'ın özellikle son yıllar içerisinde verdiği kararlarda oldukça tartışmalı bir konu haline gelmiştir. Son yıllarda Yargıtay uygulaması, evli kişiyle ilişki yaşayan üçüncü kişiyi, bu eyleminden dolayı sorumlu tutmakta idi. Bu bağlamda, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2010 tarihli kararında, TMK m.185/f. 3 hükmüne de atıf yapılarak "... dava dışı eşin, evlilik birliğinin gerektirdiği sadakat yükümü bulunmakla birlikte; onun evli olduğunu bilen ve buna rağmen onunla ilişkiye giren davalı kadının da dava dışı kocanın sadakatsizlik eylemine katıldığında ve her ikisinin de bu haksız eylemlerden birlikte ve müteselsilen sorumlu olduklarında kuşku bulunmamaktadır"⁴ sonucuna varıldığı görülmektedir.

Eşin birlikte olduğu kişiye karşı açılan manevi tazminat davasında aldatılan eşin kişilik hakkının ihlal edildiği Yargıtay'ca istikrarlı biçimde kabul edilmekte iken, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 11.6.2015 tarihinde verdiği bir

kararla Davalının eyleminin manevi tazminatı gerektirip gerektirmeyeceğine gelince, davalının doğrudan davacının bedensel veya ruhsal bütünlüğüne yönelik hukuka aykırı bir fiilde bulunduğundan söz edilemez. Dava konusu eylemin gerçekleştiği tarih itibariyle yürürlükte bulunan 818 sayılı BK.nun müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümlerinin de uygulanma imkanı bulunmamaktadır. Zira, sözkonusu Yasanın 50. maddesinde haksız fiil nedeniyle müteselsilen sorumluluğuna gidilebilecekler gösterilmiştir. Yukarıda açıklanan yasal duruma göre, davalı zararın meydana gelmesinden asli olarak sorumlu tutulamaz. Yine yasa hükmünün aradığı anlamda iştirak hali de söz konusu olamaz. Zira iştiraken işlenebilir bir eylemin varlığının kabul edilebilmesi için, eylemin müstakilen ve asli olarak da işlenebilir olması gerekir. Ayrıca haksız fiil sorumluluğunu, geniş ve belirsiz bir kavram olan sadakat yükümlülüğünü ihlal etmeye iştirak çerçevesinde değerlendirmek, bu sorumluluğu belirsiz hale getirecektir.

Açıklanan nedenlerle, 818 sayılı BK.nın 49 (TBK'nın 58) maddesine göre, davalının eylemi, davacının kişilik değerlerine saldırı oluşturacak nitelikte bir eylem olarak kabul edilemeyeceği" gerekçesiyle, aynı durumda manevi tazminat talebi bu defa reddedilmiştir⁵.

Yukarıda anılan iki farklı yöndeki karar, Yargıtay'da çelişkili bir içtihat varlığı durumuna yol açmıştır. Bu nedenle 2018 yılında bu farklılığı ortadan kaldırmak maksadıyla alınan Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun İçtihadı Birleştirme Kararı alınmıştır. Buna göre⁶ "Görüldüğü üzere evlilik birliği devam ederken eşlerden biri ile evli olduğunu bilerek birlikte olan üçüncü kişinin, aldatılan eşe karşı manevi tazminat sorumluluğu ile ilgili olarak kanunlarımızda özel bir tazminat hükmü yer almamasına rağmen, haksız fiile ilişkin genel koşulları da taşımayan eyleminden dolayı üçüncü kişi aleyhine yargı kararıyla tazminat sorumluluğu ihdas edilmesi, evlilik birliğinin ve aile bütünlüğünün korunması gibi sâiklerle dahi kabul görmemelidir.

Hemen belirtmelidir ki, üçüncü kişinin katıldığı aldatma eylemi ile bağlantılı olmakla birlikte sadakatsizlik olgusundan farklı olarak, bağımsız, özel ve nitelikli bir kişilik hakkı ihlali durumunda, eş söyleyişle üçüncü kişinin doğrudan aldatılan eşin kişilik değerlerine yönelik hukuka aykırı bir fiilde bulunması durumunda manevi tazminat sorumluluğunun doğacağına tereddüt bulunmamaktadır.

⁴ T: 24.03.2010, 4-129/173 www.kazanci.com.tr (07.04.2019)

⁵ Y. 4.H.D. T: 11.06.2015, E. 2014/8510, K. 2015/7762, www.kazanci.com.tr (08.04.2019)

⁶ Y.H.G.K. T: 06.07.2018, E: 2017/5 K: 2018/7, www.kazanci.com.tr (08.04.2019)

Bu kapsamda örneğin, aldatma eylemi ile bağlantılı olarak üçüncü kişinin, aldatılan eşin konut dokunulmazlığını ihlal etmesi, özel yaşamına müdahale etmesi, sır alanına girmesi, ele geçirdiği bazı özel bilgileri ifşa etmesi, kullandığı söz ve diğer ifadeler ile onur ve saygınlığını zedelemesi gibi eylemlerinde hukuka aykırılık unsurunun gerçekleştiği şüphesizdir.

Hâl böyle olunca, üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilen başkaca bir kişilik hakkı ihlali bulunmadıkça, salt evli bir kişiyle birlikte olmak şeklindeki eyleminden dolayı aldatılan eşin üçüncü kişiden manevi tazminat isteyebilmesinin mümkün bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır” şeklinde oyçokluğuyla içtihadı birleştirme kararı alınmıştır. Sorunun uygulama boyutu esas olarak bu şekildedir.

Sorunun teorik boyutu yönünden ise, öncelikle, hukuka aykırı fiille manevi zarara sebep olma ile, ahlaka aykırı fiille manevi zarara sebep olma ayrımının yapılması gerekmektedir.

Bu ayrım doğru olarak yapıldıktan sonra, yapılan ayrımın ışığında aldatılan eşin, zina yapan veya sadece sadakat yükümlülüğüne aykırı davranan eş ile ilişki içindeki üçüncü kişiden manevi tazminat talep edip edemeyeceği kişilik hakkı ve normun koruma amacı kapsamında incelenecek ve netice itibarıyla uygulamadaki son durumun hukuki bakımdan değerlendirilmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: “Sadakat yükümlülüğü”, “zina”, “manevi tazminat”, “ahlaka aykırılık”, “hukuka aykırılık”.

ÖZET

Türk Medeni Kanunu’nun 175 vd. hükümlerinde düzenlenen yoksulluk nafakası, tıpkı maddi ve manevi tazminat gibi, boşanmanın mali sonuçlarından birisidir. Bu nafakanın düzenlenme amacı, eşler arasında geçerli olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da devam etmesidir. Yoksulluk nafakasının şartları; talep, nafaka alacaklısı eşin boşanmada kusursuz ya da daha az kusurlu olması, nafaka alacaklısı eşin, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olması ve nafakanın, ödeme yükümlüsü eşin mali gücü ile orantılı olmasıdır. Önemle belirtmek gerekir ki, 175. maddede nafaka yükümlüsü olan eşin kusuru aranmamış olup, eşin hiç kusuru olmasa da kendisinden yoksulluk nafakası talep edilebilmektedir. Bu durum, yoksulluk nafakasının hukuki niteliğinin, bir tazminat ya da ceza değil, kanundan doğan bir borç olduğunu teyit etmektedir. Yoksulluktan bahsedebilmek için, eşin sadece çalışma gücü kaybı ya da sağlığı nedeniyle çalışamaması değil, çalışmasına rağmen elde ettiği gelirin yaşaması için yeterli olmaması gerekir. Eşin, boşandıktan sonra boşanmadan önceki yaşantı seviyesine nazaran daha düşük bir ekonomik güce sahip olması ise, baskın görüş uyarınca yoksulluğa düşme sayılmaz. Çünkü bu nafakanın amacı, eşin kendi geçimini sağlama yeteneğini elde edinceye kadar diğer eş tarafından desteklenmesi, zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması olup, eşin refah içinde yaşaması ya da evli olduğu zamanki hayat seviyesini devam ettirmesi değildir. İrat biçiminde ödenen nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü (kanunda açıkça yazmasa da kişiliği sona erdiren ölüm karinesi ve gaiplik kararı verilmesi) halinde kendiliğinden; alacaklı tarafın evlenme olmadan evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ve haysiyetsiz hayat sürmesi durumunda ise, mahkeme kararıyla sona erer. Alacaklı tarafın evlenme olmadan evliymiş gibi yaşaması halinde, nafakanın devam ediyor olması hakkın kötüye kullanılması niteliğinde sayılmaktadır. Yoksulluğun ortadan kalktığını kabul edebilmek için ise, eşin asgari ücret düzeyinin üzerinde sabit, düzenli, güvenceli bir gelirin olması aranmaktadır. Temelinde ahlaki düşünceler yatan bu ödemenin haysiyetsiz hayata özgülenmesi istenmediği için, süregelen bu tür bir davranış tarzı da mahkeme kararıyla nafakanın kaldırılmasını gerektirir. Tarafların ekonomik durumlarında büyük bir değişiklik olması halinde ise, nafakanın azaltılması ya da artırılması kararı verilebilmektedir. Ancak, somut olayda borçlunun ödeme gücünün azalması, neredeyse ödeme gücünün yokluğu olarak kabul edilebilecek ise, amaca göre yorum yaparak nafakanın kaldırılması gerektiği kabul edilebilir. TMK m. 175 hükmünün ifadesine göre, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek eş, süresiz olarak nafaka isteyebilir. Söz konusu ifadeden anlaşıldığı üzere, nafaka alacaklısı, isterse, nafaka talebini belirli bir süreyle de sınırlayabilir. Nafakanın süresiz olarak ödenmesinin talep edildiği hallerde ise, mahkemenin bir süre sınırlaması olmaksızın nafakaya hükmetmesinin gerekip gerekmeyeceği ya da nafakayı belirli bir süreyle sınırlandırma konusunda hâkimin takdir yetkisinin olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Yargıtay kararlarında, hâkimin nafaka süresini sınırlama konusunda bir takdir yetkisi olmadığı kabul edilmektedir. Ömür boyu (süresiz) nafaka ödeme yükümlülüğü hususundaki Yargıtay uygulaması, özellikle 1 yıl gibi kısa süren ve çocuksuz evliliklerde, hakkaniyete aykırı sonuçlar meydana getirebilmektedir. Yaşanmakta olan mağduriyetler nedeniyle de, yoksulluk nafakasına süre sınırı getirilmesi gerektiği yönünde bir kanun değişikliği önerilmektedir. Süre sınırı getirilmesinin bu soruna bir çözüm getirip getirmeyeceği, konuyla ilgili hükümlerin sözüne ve özüne uygun bir değerlendirme ve madde gerekçelerinin dikkate alınması suretiyle yapılacak yorum ile ulaşılabilecek sonuçlar, hâkimin takdir yetkisinin anlamı ve meselenin karşılaştırmalı hukuktaki durumu birlikte ele alınmak suretiyle, bu konuda nasıl bir yol izlenmesi gerektiği tespit edilmelidir.

Anahtar kelimeler: “Aile hukuku”, “yoksulluk”, “nafaka”, “yoksulluk nafakası”, “boşanma”, “kusur”, “talep”, “yoksulluk nafakasında süresizlik”, “yoksulluk nafakasında süre”, “hâkimin takdir yetkisi”, “amaca göre yorum”, “hakkaniyet”.

ÖZET

“Yardım Nafakası” Türk Medeni Kanunu’nun 364 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Yardım nafakasının tarihsel gelişimi incelendiğinde, Roma hukukundan günümüze kadar uzanan bir kurum olduğunu görmekteyiz. Öyle ki, Roma hukukunda, “aile reisi ile aile evlatları arasında”, “azatlılar ile efendileri arasında” ve yine “eşler arasında” nafaka yükümlülüğü bulunduğunu görürüz. İslam hukuku incelendiğinde de hısımlar arasında olmak üzere ve burada ele aldığımız anlamda bir yardım nafakası uygulaması olduğu teşhis edilebilir. Mecelle’de ise nafaka kurumunu da içerisine alan birçok düzenlemenin planlandığı, hatta 634 maddeden oluşan bir nafakalar kanunu kaleme alındığı, ancak bunun yasalaşma imkanı bulamadığı görülmektedir.

Alman ve İsviçre hukuklarına bakıldığında ise Türk Medeni Kanunu düzenlemesine hem benzeyen ve hem de net bir biçimde ayrılan farklı hükümleri teşhis etmekteyiz. İsviçre ve Alman Medeni Kanunu’nda nafaka yükümlüsü ve alacaklısı olacak kişiler, altsoy ve üstsoy hısımlarıdır. Dolayısıyla, her iki kanun koyucu da, kardeşleri nafaka yükümlüsü-alacaklısı olarak kabul etmemektedir. Ayrıca İsviçre düzenlemesinde, nafaka yükümlülüğünün, refah içerisinde bulunma şartına bağlı olduğu görülmektedir, ki Türk Medeni Kanunu düzenlemesinde ise yalnızca kardeşlerin nafaka yükümlülüğü refah şartına bağlıdır.

Yardım nafakası hükümleri incelendiğinde, şu önerileri, sonuç olarak sıralamak mümkündür:

- ❖ Öncelikle yardım nafakası kurumunun varlığında ve bu yükümlülüğün devamında isabet bulunmaktadır. Zira, farklı hükümlere sahip kanunlarda da yardım nafakası kavramı korunmaktadır.
- ❖ Her ne kadar, kaynak kanunumuzda, kardeşler arası nafaka yükümlülüğü bulunmuyor ise de kardeşler arasındaki nafaka yükümlülüğünün ortadan kaldırılmasını gerektiren hukuki/toplumsal bir temel ve gereklilik mevcut görünmemektedir.
- ❖ Ancak, kardeşler arası nafaka yükümlülüğünün, yarım-kan kardeşler arasında geçerli olmaması gerekir. Dolayısıyla, kardeşler arasındaki nafaka yükümlülüğü korunmakla birlikte, bu yükümlülüğün ana-baba bir kardeşler arasında var olması uygun olur. Yarım-kan kardeşin bakım yükümlülüğü ise sosyal devlet ilkesinin gereği olarak (başka nafaka yükümlüsü yok ise) Devlet tarafından karşılanmalıdır.
- ❖ Evlat edinen ile evlatlık arasında da nafaka yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülüğün ise evlat edinen ile evlat edinilen ve altsoy arasında kalması gerekir. Dolayısıyla, evlat edinenin diğer hısımları evlatlığa ve altsoyuna; ve yine evlatlığın altsoy da evlat edinenin diğer hısımlarına yardım nafakası talebi ileri sürememelidir.
- ❖ Yine, kendisinden yoksulluk nafakası talep edilen kişi, aynı zamanda yardım nafakası talebi ile de muhatap ise böyle bir durumda yardım nafakasının ahlaki ödev boyutunun daha ağır bastığı sonucuna varılmalı ve yoksulluk nafakası karşısında yardım nafakası talebine öncelik tanınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: “Yardım Nafakası”, “Altsoy”, “Üstsoy”, “Kardeşler”, “Refah”, “Evlat Edinme”, “Yoksulluk Nafakası”, “Ahlaki Ödev”.